

Fra Šimun Šito Ćorić: MODEL PRONALASKA „NESTALIH“ KAO U EL SALVADORU, A OPRAŠTANJE BEZ KAJANJA JE „LUDO OPRAŠTANJE“

Fra Šimun Šito Ćorić hrvatski je pjesnik, esejist, putopisac, dramski pisac, antologičar, glazbenik... Psiholog je i kantautor, a iznad svega veliki i iskreni hrvatski domoljub. Živi u Švicarskoj.

Školovao se od Čitluka, Splita, Dubrovnika, Zagreba, pa sve do Švicarske i SAD-a.

Iza njega su brojna znanstvena djela.

Kako se nose Hrvati izvan domovine s koronavirusom, a kako je u Švicarskoj?

-Početkom ovog tjedna bio sam pozvan na ovu temu govoriti za jedan švicarski radio i za jedan portal.

Što dosad čujem i znam, značajno bolje stojimo nego domaće stanovništvo po državama gdje živimo, posebice po Europi. Švicarska je primjer sređene i financijski super moćne zemlje, a ovdje imaju od početka korone devet puta više zaraženih i trinaest puta više umrlih od koronavirusa nego Hrvatska. Udio naših ljudi među zaraženima statistički beznačajan, a umrlih nema. Hrvatska je u toj usporedbi relativno još uvijek sigurna, bez obzira što kroz nju sad cirkulira više od osam stotina tisuća prijavljenih turista, a to znači da ih je zasigurno i više. Čini mi se da naši ljudi imaju dodatnu motivaciju da se bolje čuvaju i ostanu zdravi, tako da bi mogli otići kući svojima, pa makar i na kratko.

Koliko putuju naši ljudi ovo ljeto iz Švicarske na odmor u domovinu?

-Manje i kraće nego obično, poglavito u BiH. Dodatni problem je što velika većina firma ovdje u kojima rade traži za sve koji se vraćaju iz inozemstva da po povratku ostanu desetak dana u karanteni i čak im to nije plaćeno. Švicarci inače sa svih razina sve pritišću da se koristi godišnje odmoro ovdje u Švicarskoj, i to ne samo iz zdravstvenih, nego i iz ekonomskih razloga. Ovdje su posebno osjetljivi kad su na gubitku, a to u dosta slučajeva znači, kako mi objašnjava jedan dobar poznanik Švicarac, kad im je dobitak manji nego što je dosad bio.

Ovogodišnja proslava Oluje ponovno aktualizira temu opraštanja i pomirenja. Kako gledate na sve to?

Ljudski i vjerski gledano, oproštenje nema alternative, ali cijeli je niz psihičkih i tvarnih uvjeta da do njega dođe. Jedan od prvih je potreba družine vremena za kakvu takvu normalizaciju odnosa. Čitam kako jedan lijevo navijački povjesničar vrlo površno ističe, kako Hrvatska kasni 20 godina u hrvatsko-srpskim odnosima. Kao što zna biti jednostran u interpretacijama povijesnim činjenicama, eto ga sada bubnu i u ovakvima. Ako i ne zna preporuke stručnjaka koji se bave pitanjem opraštanja i pomirenja, mogao je zdravorazumski zaključiti, da glede onih koji su ubijali tvoje, rušili ti sela i gradove, uništavali tvoj narod i državu, nužno treba proći kroz niz dužih faza da bi se međusobni odnosi makar na pravnoj razini popravili. Što tek reći o procesima žaljenja, pokajanja, isprike i nadoknadi štete?! Opraštanje bez pokajanja i isprike u psihologiji zove se „ludim opraštanjem“, jer vrlo je kompleksno i rijetko, ono s takozvanom „naknadnom transakcijom“! A ne li, primjerice, ako su u Srbiji još uvijek oni na vlasti koji su jučer bili agresori ili ako gosp. Pupovac kao prvi predstavnik srpske manjine u Hrvatskoj Hrvatskoj Hrvatskoj proslave za suvremenu hrvatsku državu temeljne Oluje, ide baš taj dan njima na komemoraciju u Beograd! Pa i lud znade da takva bahata drskost ne liječi, nego truje odnose i prema Srbiji i prema srpskoj manjini u Hrvatskoj, te se tako samo produžuje proces opraštanja i pomirbe. A drugo je još, što gosp. Pupovac nikome u zajednici koju zastupa nije dobar primjer, konstantno iritira svakog imalo svjesnog Hrvata, te time ne pokazuje ni osnovno poštovanje, a ne li potrebnu empatiju prema svojoj domovini Hrvatskoj. Ja sanjam o Hrvatskoj u kojoj je svakome dobro i lijepo.

Kako gledate na odlazak novog potpredsjednika Vlade RH Miloševića na proslavu Oluje?

-To je konačno pozitivan znak sa strane srpske manjine i u tom pravcu treba nastaviti. Pupovac to iz svojih razloga, pa i onih vremenskih, nije bio u stanju, ali Milošević je mlad čovjek koji može biti svjestan da je Srbin i da mu se nije samo boriti za srpsku manjinu, nego i za svoju domovinu Hrvatsku, a ne da glumi bijelu vranu kao neki. Više studija pokazuje da javno mnijenje obično naginje zadržavanju postojećeg mišljenja, ne njegovu mijenjanju. To se posebice očituje kad su u pitanju javni stavovi prema neomiljenim skupinama i nacijama, a na njih utječu psiho-sociološki faktori medija, sustava vrijednosti, utjecajnih vođa, obitelji, etničkih predrasuda i sličnog. U nužno dugom procesu opraštanja i pomirenja među faktorima neizostavni su javni čini mirotvorstva kao pozitivan utjecaj na promjenu javnog mnijenja, a to je u našem hrvatsko-srpskom odnosu nezaobilazno. Mislim da će ovakvi postupci, i ovaj u Kninu s Miloševićem i onaj u Gruborima s ministrom Medvedom, naprijed pomicati dobre stvari na ovom polju. Tu nalazimo i konzistentne empirijske nalaze koji potvrđuju, da kad je jedna dobra ideja na taj način poslana s društvenog vrha i prihvaćena u javnosti od dvadesetak posto populacije na jednoj i na drugoj strani, njeno daljnje širenje nitko ne može zaustaviti.

Na Rostovu se u ovo vrijeme otkopavaju zemni ostaci prvih žrtava od 19 vodećih Hrvata Bugojna koje su Muslimani odveli, naprijed i tajno negdje zakopali? Zapovjednici koji su to naredili živi su i poznati. Za mnoge obitelji na svim stranama poseban je teret što ne mogu makar do zemnih ostataka svojih „nestalih“. Ima li u bijelom svijetu neke metode da se makar to postigne?

-Ovih dana taj mi slučaj posebno pada na um. Naime, ja sam imao prigodu godinama prijateljevati s jednim preživjelim logorašem iz tih mučilišta muslimanskih logora u Bugojnu i okolici. Bio je to sad pokojni Josip Lovrić koji je sa svojom suprugom i četvoro djece dobio azil ovdje u Švicarskoj nakon što su njih preživjele pod pritiskom Međunarodnoga crvenog križa pustili iz logora 19. ožujka 1994. Detaljno je o svemu svjedočio pred švicarskim vlastima, ali i u dugim razgovorima sa mnom.

Od jedne kolegice iz Latinske Amerike s kojom sam studirao u New Yorku, prvi put sam čuo za uspješan model pronalaska „nestalih“ u Čileu i u El Salvadoru, a što je kasnije ušlo i u stručnu literaturu. Mislim da bi se taj model i u nas mogao primijeniti. Naime biskup Rosa Chavez radio je na istraživanju zloraba salvadorske vojske i policije, koji su bili odgovorni za mnoge „nestale“. Rodbina je htjela doći makar do zemnih ostataka svojih pokojnih, ali vojnici su se bojali išta o tome reći, jer bi ih to otkrilo kao sudionike ubojstva. A onda je biskup javno ponudio rodbini pobijenih i vojnicima: da se vojnici ispovjede kojem hoće svećeniku, naravno s punom garancijom ispovjedne tajne, a da oni preko svećenika otkriju mjesto grobova pobijenih. Rodbina ubijenih je prihvatila prijedlog čak tog „filtriranog“ kajanja, a vojnici su jedva dočekali u toj dobrovoljnoj ispovijedi priznati

svoju krivnju i barem nešto učiniti za rodbinu onih za čiju su smrt bili suodgovorni. Vjerujem da bi se i u nas na svim trima stranama tako nešto moglo učiniti, barem predložiti i pokušati, tako da se završi to za mnoge prvo ratno poglavlje međunacionalnog nepovjerenja. Znamo da muslimani nemaju čin ispovijedi, ali mogu se „ispovjediti“ nekom hodži kojeg sami pojedinačno izaberu, onoga u kojega imaju puno povjerenje.

Bugojanski ste slučaj uključili u svoj antiratni roman „Žena kojoj nisu vjerovali“, koji je izišao u više izdanja, pa i na engleskom. Što vas je za to djelo najviše motiviralo?

-Kratko rečeno: užas i strava žrtava rata. Glavni poticaji za taj roman bio je niz ratnih događanja i sudbina: eto, slučaj Josipa i drugih u muslimanskim logorima u Bugojnu, jedna starija žena koja je psihički stradala od jezivih mučenja i silovanja, moje djelovanje u ime hrvatske strane iz BiH par godina u Ženevi pri Međunarodnom crvenom križu u pregovorima s predstavnicima Srba i Bošnjaka u humanitarnim stvarima, posebice u razmjenama zarobljenika, susret s jednim čovjekom koji se u jednom srpskom logoru morao odlučiti da mu drogirani četnici iskopaju lijevo ili desno oko, pa onda psihički stradao i dospio u muslimanski logor, onda svjedočanstva moga brata Valentina kao glavnog pregovarača u određenim razmjenama zarobljenika, uz poseban slučaj generala Žarka Tole i njegove grupe u srpskim logorima, čudesna sudbina dvoje djece od dvanaest i tri godine nakon strijeljanja njihovih roditelja, odnosno djeda i bake, a čiju sam sudbinu posebno obradio kao psihološku studiju i prezentirao na jednom međunarodnom kongresu psihologa u Bruxellesu. Da su te sve sudbine samo pukla fikcija, bilo bi previše, a ne li kad znam da je sve pisano prema istinitim događajima.

Vi ste svojom dramom i životopisom sv. Jeronima već u dva izdanja, pa i na njemačkom, dobrano potakli da se prigodom njegove 1600-te obljetnice na što širem planu ponovno otkrije ovoga najneobičnijeg Dalmatinca? Predložili ste da on treba postati hrvatski brend...

-Naš sv. Jeronim je iznimna ličnost u ljudskoj povijesti, posebice na polju pisane riječi i duhovnosti, a jer je rođen u Dalmaciji treba iskoristiti ovaj jubilej i ponovno od njega napraviti hrvatski brend kao što je stoljećima i bio po cijeloj Europi, počevši od najranije borbe za hrvatski jezik protiv latinaša. Postao je jedan od najvećih velikana kršćanske kulture i svjetske civilizacije. Stvorio je golemi teološki i književni opus, a najviše je postao glasovit kad je s izvornih tekstova preveo i ispravio sve prijašnje prijevode Biblije na latinski, zvanu *Vulgata*, izrađene po grčkim i latinskim izvornicima, prema kojoj se kroz svu povijest učilo i živjelo. I time je kao tajnik i savjetnik pape Damaza u papinsku kuriju uveo latinski jezik, koji je zavazda potisnuo grčki i postao ekskluzivni jezik kršćanskog zapada. Pisao je kao nitko prije njega sjajne biografije i djela, posebice skup životopisa 135 najpoznatijih kršćanskih pisaca od početaka do njegova vremena, pod naslovom *De viris Illustribus – O znamenitim muževima*. Njegova djela na svim stranama su značajno kroz stoljeća utjecala na razvoj i stil pisanja

životopisa. Sačuvalo se i mnoštvo pisama, homilija, niz biblijskih komentara, dogmatsko-polemičkih djela, a prevodio je i djela glasovitih pisaca. U pisanju je imao elegantan stil i obilje retoričkih doskočica.

Što je on značio za hrvatsku kulturu?

U hrvatskoj kulturnoj tradiciji Jeronim je smatran Dalmatincem i Hrvatom i jednim od najznačajnijih svjetskih ljudi koji se ikada rodio na hrvatskom povijesnom tlu. Naši glagoljaši i brojni europski autoriteti sve do kraljeva i papa, isticali su ga kao začetnika glagoljske pismenosti i glagoljice, pa je nazivaju – *Jeronimovim pismom*. Bio je iznimno inteligentan, **pobožan, veliki** pokornik, iznimno osjetljiv, žestoka karaktera i **oporog jezika. Bio je svjestan toga i često je, znajući svoju naglu južnjačku narav, molio: „Parce mihi, Domine, quia Dalmata sum“ – „Oprosti mi, Gospodine, jer sam Dalmatinac“.** Proglašen je crkvenim ocem i naučiteljem i tako se zavazda našao uz trojicu najvećih, svetog Augustina, svetog Ambrozija i svetoga papu Grgura, jedini među njima koji nije bio ni biskup ni papa, nego siromašni redovnik. **Svijet ga časti i kao zaštitnika bibličara, pisaca, arheologa, knjižničara, prevoditelja,** studenata i školske djece.

Možete li nam navesti koju egzotičnu posebnost o njemu?

-O cijeli njegov život je egzotičan, ali evo par takvih. Primjerice, doslovce je šokirao oca i majku kad je, inače poznat kao liberalni i prilično raskalašeni student, došao kući na odmor u rodni Stridon i sabrano im rekao da je odlučio – postati kršćanin i krstiti se. Drugi put – da je odlučio postati redovnik. Također je poznato da je kao nitko imao zavidnika, pa su zlobnici više puta pokušali podvalama naškoditi i Jeronimovom moralnom integritetu. Bilo je takvih i među civila i među klerom, jer je znao žestoko kritizirati „salonski“ i nedostojan život klera. Jednom su mu podvalili žensku haljinu u njegovu ćeliju, pa je onda kao slučajno pronašli. Onda su krenule klevete. Ali Bog je učinio da je prevarant otkriven i sve priznao. Očito, neki mu nisu mogli oprostiti što je još u onom do kraja muškom mentalitetu svoje prvo djelo napisao o ženi koju je muž tukao i lažno optuživao za preljub, dok je on bio svakakav. Žene su ga zato javno hvalile, a mnogi su se muževi prepoznali u svom nasilju nad vlastitom ženom.

Razgovarao – Mladen Pavković